

Uhusiano Mwema kati ya Mke na Mume kama Njia ya Kudumisha Ndoa: Mifano kutoka *Utendi wa Ayubu*

Angela Sawe¹ Vifu Makoti² na S. M. Obuchi³

¹*Chuo Kikuu cha Kabarak, Kenya*

²*Chuo Kikuu cha Machakos, Kenya*

³*Chuo Kikuu cha Moi, Kenya*

Ikisiri

Makala haya yanahusu uhusiano wa mke na mume katika ndoa kwa kuangazia *Utendi wa Ayubu* (UWA). Utendi huu, unamhusu Mtume mwaminifu wa Mungu aitwaye Ayubu aliyebarikwa na mali nyingi sana. Alikuwa mcha Mungu na aliyeimarika kwa imani yake. Kutokana na imani hii na baraka nyingi alizokuwa nazo, shetani anamwonea wivu. Shetani anamwomba Mungu ruhusa ili aweze kumjaribu Ayubu. Aliporuhusiwa na Mungu, shetani anamfilisi na kumdhuru kiafya lakini Ayubu anasimama imara katika imani yake na wala hakumkana Mungu. Kwa upande mwingine, Rehema mkewe anaibuka kama mwanamke mnyenyekevu, mwaminifu na anayependa mumewe kwa dhati.

Maneno Muhimu: Uhusiano, Mke, Mume, Ndoa, Utendi wa Ayubu

Utangulizi

Makala haya yanafafanua kwa kina namna ambavyo mume na mke huishi katika ndoa huku kipengele cha uhusiano kikihakikiwa. Katika makala haya, tumehakiki uhusiano wa mwanamume na mwanamke katika ndoa kwa kurejelea *Utendi wa Ayubu*. Ndoa ni asasi muhimu katika jamii yoyote ile (Mbiti, 1991), na mwanamume alipewa nafasi maalumu katika jamii na majukumu yake yalitofautiana na ya mwanamke. Kwa mfano, dini na tamaduni nyingi za jamii za Kiafrika, zimempa mwanamume mamlaka katika ndoa, na maamuzi ya masuala mengi yanayohusiana na ndoa ni jukumu lake. Mwanamke kwa upande mwingine anatarajiwa kuwa msaidizi wa mwanamume katika jamii. Uhusiano mwema ni muhimu katika jamii kwa kuwa unadumisha ndoa na kuwezesha maendeleo na ufanisi wa familia. Burleson na Denten (1997) wanasema kuwa, uhusiano mwema ni suala muhimu kwa wanandoa na ni wajibu wa mume na mke kuwasiliana kwa njia bora ili wadumishe ndoa yao. Kwa hivyo tunachukulia kuwa, ni jukumu la kila mwanandoa kuwasiliana vyema na mwenzake.

Katika makala haya, tumeshughulikia uhusiano wa mwanamke na mwanamume katika ndoa kwa kurejelea vipengele mbalimbali vinavyoweza kuujenga uhusiano wao. Kwa mfano, kigezo cha kufurahiana, kufarijiana, kuheshimiana, kusameheana, kufaana na kwamba uhusiano mwema humtegemea sana mwanamke. Kwa upande mwingine, tumeangazia vigezo muhimu kama vile utumiaji wa lugha nzuri wakati wa maongezi, mke kumuaga mume na kumkaribisha anaporejea, kupendana na kumjali mwenzake, kutimiza mahitaji ya kujamiiana, kutojihusisha na vimada, kumsaidia mke ama mume wakati wa shida kwa mfano wakati wa ugonjwa, maafa, kupoteza kazi n.k. Kwa hivyo, katika uchanganuzi wetu tunarejelea data kutoka *Utendi wa Ayubu*.

Historia Fupi ya *Utendi wa Ayubu*

Werner (1971) anasema kuwa mwandishi wa *Utendi wa Ayubu* alikuwa Shehe maarufu aliyeuandika Utendi huu kabla ya mwaka 1723. Utendi huu, unamhusu mtume mwaminifu wa Mungu aitwaye Ayubu aliyebarikiwa na mali mengi sana. Alikuwa mcha Mungu aliyemarika kwa imani yake. Kutokana na imani hii na baraka nyingi alizokuwa nazo, shetani alimwonea wivu. Shetani alimwomba Mungu ruhusa ili aweze kumjaribu Ayubu. Aliporuhusiwa na Mungu, shetani anamfilisi na kumdhuru kiafya lakini Ayubu anasimama imara katika imani yake na wala hakumkana Mungu.

Ayubu anatengwa na jamii nzima na hata kupelekwa mwituni kwa sababu ya ukoma lakini mkewe anasimama pamoja naye. Katika majaribu hayo, mkewe Rehema anapata ushawishi mwingi kutoka kwa shetani ili amtoroke mumewe lakini anakataa. Mateso haya ya shetani dhidi ya Ayubu na familia yake yanamwathiri sana Rehema ambaye anafanya uamuzi wa kuziua nywele zake kisha kuzitumia pesa alizozipata kununua chakula cha kumlisha mumewe. Taswira hii ya mwanamke ni ya kujitoa kwa vyovyote alivyo navyo. Wanawake wengi huthamini nywele zao sana, na iwapo yeyote ataamua kuziua nywele hizo kwa ajili ya mume wake, itakuwa ishara tosha kwamba mwanamke huyu amejitolea kwa moyo wote kumpenda mumewe.

Heshima katika Ndoa

Kimsingi, heshima katika ndoa ni tabia njema na adabu anayokuwa nayo mhusika mmoja kwa mwenziwe. Katika maisha ya kawaida, binadamu hutarajiwa kuoneshiana adabu na heshima ili waweze kuwa na maisha mazuri yanayotamanika. Ingawa heshima ni muhimu katika maisha ya kila siku, sio kitu cha lazima bali hutokana na hiari ya mhusika. Hii ndiyo maana wavyele walidai kwamba *heshima si utumwa*. Methali hii ina maana kuwa hakuna mtu anayelazimishwa kuwa na heshima, yaani ni kwa hiari ya mtu. Al Farsy (1942) anashadidia suala la heshima anaposema kuwa mume na mke wakae kwa wema. Anawahimiza wanaume

wasikae na wake kwa ajili ya sheria ya ndoa tu ili wasipite mipaka aliyowawekea Mwenyezi Mungu, lakini ni muhimu kuheshimundoa.

Katika mkabala huo, heshima katika ndoa ni jambo muhimu sana kwani wanandoa wanapoheshimiana basi ndoa yao hudumu. Mwanamke anapokuwa kwenye ndoa anapaswa kuonesha heshima kwa mumewe bila kulazimishwa kama vile alivyojipeleka kwa mumewe kwa hiari yake mwenyewe. Ni wajibu wa kila mmoja apatapo nafasi ampongeze mwenziwe mbele ya watu au hata wanapokuwa pekee yao. Kila mmoja ana jukumu la kumjengea mwenzake sifa mbele ya wengine na kukubali pongezi zote za mafanikio. Pia, kila mwanandoa amruhusu mpenziwe ajue kuwa anaafikiana naye katika yote afanyayo. Kila mara wanavyowainua wapenzi wao ndivyo wanavyothaminiana na kunyanyuana wakati wa shida. Katika Utendi wa Ayubu, suala la heshima linajitokeza vyema. Mawazo haya tunayapata katika beti zifuatazo kutoka UWA hapa chini:

Kurudi kwangu ndiani
Kamkuta insane
Naye umo sakarani
Sura alokiongoa
(UWA ubeti 220)

Akaniambia mumeo
Hana mali hana cheo
Umeikusa upeo
Ntume atakuua
(UWA ubeti 221)

Kupitia beti hizi, tunagundua kwamba baada ya Rehema kuhadaiwa na shetani, yeye hakuyatilia maanani maoni ya shetani. Tunaelezwa kuwa: **kamkuta insane, naye umo sakarani**, Rehema anaenda hadi kwake na kumweleza mumewe Ayubu yale yaliyotokea. Anafanya hivyo kwa sababu ya heshima aliyokuwa nayo kwa mumewe. Shetani anamweleza Rehema kuwa Ayubu hana mali wala cheo chochote. Tunaelezwa kuwa: **akaniambia mumeo, hana mali hana cheo**, na kwamba asipotahadhari mtume atamuua: **ntume atakuua**. Lakini Ayubu anakiri kuwa atamwadhibu pindi tu atakapopata nafuu. Rehema naye alipokea mawazo ya mumewe kwa unyenyekevu na akakubali kusudi lake. Tazama mfano huu hapa chini:

Nipoapo imi mja
Kwako usiweke huja
Sina shaka takupija
Mungu kinipa afia
(UWA ubeti 224)

Kwa mujibu wa mfano huu hapo juu, mumewe Rehema anamwambia kuwa atampiga kwa kuwa hakumtii alipoambiwa asizungumze na yeyote njiani. Tunaelezwa kuwa: ***Sina shaka takupija, Mungu kinipa afia.*** Rehema alikubali adhabu hiyo kwa kuwa alijua alikuwa amekosa. Alifanya haya kwa sababu ilikuwa njia mojawapo ya kumwomba mumewe msamaha na kutuliza ghadhabu zake kwa kuwa alimheshimu. Lakini mambo yalibadilika, Ayubu anapopona, anajawa na msamaha hadi kufikia kiwango cha kutaka kuvunja nadhari yake kwa kuwa alimheshimu mkewe.

Nipo mke wako nipo
Mbee zako hapo ndipo
Timiza chako kiapo
Ayubu walotongoa
(UWA ubeti 353)

Katika mfano hapo juu, Rehema anajitolea kuadhibiwa na mumewe kama njia ya msamaha kwa tendo lililotendeka. Tunaelezwa kuwa: ***nipo mke wako nipo.*** Ayubu alikataa katakata hadi malaika alipotumwa na Mwenyezi Mungu mwenyewe ili amwamuru kutimiza kiapo chake. Tunaelezwa kuwa: ***timiza chako kiapo***, kama inavyodhihirika katika mfano ufuatao

Hukwambia Mola wako
Timiza kiapo chako
Ya nadhiri mke wako
Ipate kumwondokea
(UWA ubeti 358)

Maelezo haya yanadhihirisha heshima ya kweli ambapo, japo Ayubu alikuwa ameghadhabika mwanzoni, alipojirudia akaona kuwa hataweza kumwadhibu Rehema mke wake. Tunasoma kuwa: ***ya nadhiri mke wako ipate kumwondokea.*** Ayubu kwa kuwa alikuwa amemsamehe mkewe, alichelea kutimiza kiapo chake. Kutokana na beti hizi katika UWA, tunagundua kuwa mmoja wa wanandoa anapokasirika au kufadhaishwa, anaweza kushindwa kujizuia kumlaumu aliyemsababishia hali hiyo, hata kama mtu mwenyewe ni mwenzi wake wa maisha.

Kwa kawaida, wanandoa hujaribu kuelekezana hasa wanapohisi kwamba kuna udhaifu fulani. Hata hivyo, wanapojaribu kukosoana na kurekebishana, ni vyema wafahamu jambo hili huenda likawa na changamoto katika ndoa yao kwa sababu litasababisha kila mmoja kuonekana kuwa anajitetea. Matokeo yake ni kwamba, yule anayekosolewa hatabadilika na pengine atawacha kuwajibika. Matokeo mengine ni kwamba, furaha yake itaondoka. Kama kweli mwanandoa mmoja anataka kumpa kipaumbele mwenzake na kisha kutarajia mazuri kutoka kwake, yeye mwenyewe ajirekebishe kwanza iwapo ana upungufu fulani. Pia, ni vyema kama wanandoa watawacha kukabiliana kwa maneno wakati wa mgogoro. Wanandoa wenye furaha ni wale ambao huepuka sana kutumia vibaya vinywa vyao

dhidi ya wenzao. Hawa hufahamu jinsi ya kuzuia mazungumzo kulipuka na kuwa ugomvi. Iwapo ugomvi utatokea, wajaribu kubadilisha mada, waingize ucheshi, waoneshane mapenzi ya ziada kwa kuwa heshima lazima idumishwe.

Mahaba kati ya Mume na Mke katika *Utendi wa Ayubu*

Al-Amin (1936), katika *Ndowa na Talaka katika Sharia ya Ki-islamu*, anaelezea kuwa katika sharia ya Kiyahudi, ni lazima mtu yeyote kuoa, akiwa tajiri au maskini, mzima au mgonjwa, kijana au mtu mzima. Anaelezea kuwa katika sharia ya Kimasihiya, Paulo na Petro wanafahamisha kuwa ujane ni bora zaidi kuliko kuoa (I Wakorintho 7: 8). Pia anaelezea kuwa sharia ya Kiislamu, kuoa si lazima kama sharia ya Kiyahudi, wala ujane si bora kama katika sharia ya Kimasihiya, lakini sharia ya Kiislamu inawahimiza sana kuoa wakiwa wanaweza kutimiza haki za uke na ume kwa hali zao. Iwapo mtu anaogopa kufanya mambo mabaya kwa ajili ya kuwa hana mke, basi wakati huo anafaa kuoa, kwa ajili ya kujihifadhi na mambo mabaya.

Nguvu ya mguso wa ukaribu kamwe haiwezi kulinganishwa na chochote. Lazima wanandoa wajifunze kujenga tabia ya kugusana mara wapatao nafasi siyo tu wanapokuwa wamelala. Kugusana huku ni pamoja na kushikana mikono wakiongea au wakitembea, kukumbatiana mabega, kugusana au kuchezea nywele za mwenzake, kupapasana na njia nyingine zozote za kuonyesha ukaribu wa kimwili. Wanandoa wengi hufanya baadhi ya mambo haya wanapokuwa pekee yao na kamwe sio mbele ya watu. Mguso huu wa upendo haumaanishi mguso wa tendo la ndoa, ingawa pia ni vema kujifunza kuijenga lugha ya mguso wa tendo la ndoa katika mahusiano ya mume na mke. Katika UWA beti 125-127, tumedhihirishiwa hali ya mahaba kwenye ndoa. Kupitia kwa beti hizi tunagundua utu alionao Rehema. Katika kuonyesha mahaba yake kwa mumewe, Rehema anaketi na kulala naye bila kujali ukoma wake kama tunavyosoma katika beti zifuatazo:

Ayubu akasumbuka
kwa ndwee yalomshika
Rehema kusikitika
siku zote akilia
(UWA ubeti 126)

Katika mfano huu, Rehema alishinda akilia kwa huruma anayomwonea mumewe jinsi alivyoteseka na kusononeka kwa maumivu aliyoyapitia. Tunaelezwa kuwa: ***Rehema kusikitika, siku zote akilia.*** Mapenzi yalimfanya Rehema kuhuzunika na kulia kila siku kwa vile alimpenda Ayubu kwa mapenzi ya dhati. Ayubu anapokuwa anaogua, tunaelezwa kwamba mkewe alikuwa karibu naye siku zote. Tunaelezwa kwamba alikula naye kila wakati walipopata chakula. Vilevile, tunaelezwa kwamba alikosa usingizi mara nyingi alipokuwa akimwaza na

kumshughulikia mume wake kiafya na katika hali zote kama inavyodhihirika katika ubeti ufuatao:

Akawata masindizi
Rehema katenda kazi
ili kupata khubuzi
kumpa wake rijaa
(UWA ubeti 127)

Katika ubeti wa 127, Rehema aliacha usingizi ili aoke mkate wa kumpa mumewe. Tunasoma kuwa: **ili kupata khubuzi, kumpa wake rijaa**. Mwanamke anatakikana amhudumie mumewe wakati ana shida au ni mgonjwa. Atafute chakula na kumhudumia kama afanyavyo Rehema. Mahaba yanasababisha Rehema kumhudumia na kutafuta chakula. Hivi ndivyo itakikanavyo kwa wapendanao katika ndoa. Wasia huu ni mzuri kwa mwanamke wa hapo kale na hata wa leo. Wakionyeshana mahaba kama haya, ndoa zitakuwa imara.

Kuthaminiana katika *Utendi Wa Ayubu* kati ya Mke na Mume

Suala la kuthaminiana katika UWA limejitokeza vyema kati ya Ayubu na Rehema kama linavyojidhihirisha katika mfano ufuatao:

Kenda kwa wake rijali
Tumwe Ayubu rasuli
Akamshika muli
Kamzunguazungua
(UWA ubeti 135)

Katika ubeti huu, tunabaini kwamba Ayubu anaugua ukoma. Anapolala inakuwa vigumu yeye kupinduka. Tunaeleza kuwa: **tumwe Ayubu rasuli**. Kwa upande mwingine Rehema mkewe anamfaa pakubwa kwani anachukua muda wake na kumtimizia mumewe mahitaji yake. Tunaeleza: **akamshika muli kamzunguazungua**. Katika nukuu hii, Rehema anajitokeza kama mkombozi wa mumewe Ayubu. Matendo haya yanamtia Ayubu moyo na kumfanya awe na matumaini hata kama alikuwa anaugua kama tusomavyo katika ubeti ufuatao:

Ayubu halikiweza
Kilala kuigeuza
Kwa muiliwa kuoza
Shoti mtu kumwinua
(UWA ubeti 136)

Kutokana na maelezo ya ubeti huu (hapo juu), tunaeleza kwamba Ayubu alishindwa kufanya lolote kwa mfano, kujigeuza alipokuwa mgonjwa, ikambidi Rehema amsaidie. Mwili wake Ayubu ulioza, lakini Rehema hakukata tamaa bali aliendelea kumvumilia na kumfariji kwa mateso na ugonjwa wake. Rehema

anadhihirisha jinsi anavyomthamini mumewe. Kuthaminiana, kunadumisha ndoa. Vilevile katika UWA, tunaelezwa kuwa, Rehema alikuwa na upendo wa hali ya juu kwa mumewe na hali hii ilimfanya amthamini mume wake kuliko nywele zake.

Rehema akawajibu
Kuza nyee ni aibu
Waamma nina yawabu
Zaidi ya mambo pia
(UWA 190)

Katika ubeti huu wa 190, Rehema anawajibu kuwa kuuza nywele ni aibu lakini alikuwa na sababu kubwa kufanya hivyo. Tunaelezwa kuwa: ***Kuza nyee ni aibu, waamma nina yawabu***. Kisa cha kuuza nywele zake, ni shida za ulimwengu zilizowaangukia Rehema na mumewe. Hata hivyo, kwa kuwa Rehema alimthamini mumewe aliamua kuziua nywele zake ili aweze kumshughulikia mume wake. Tunaendelea kusoma katika UWA ubeti wa 191:

Ndipo kuza nyee
Zangu
Ni shida la ulimwengu
Ni imi la mume wangu
Limezotusikilia
(UWA 191)

Katika mfano huu, tunapata kuwa ukakamavu na upendo aliokuwa nao mkewe Ayubu ulimfanya ajitolee kwa moyo mmoja ili kupambana na majanga yanayoikumba familia yake. Tunaelezwa kuwa: ***Ni imi la mume wangu, limezotusikilia***. Mwanamke huyu anamthamini mumewe sana na hata kudai kuwa shida zilizowaangukia zilisababisha kuuza nywele zake: ***Ndipo kuza nyee zangu***. Tunaendelea kusoma katika UWA ubeti wa 192:

Mkitaka mzipate
Nyee zangu mzikate
Ishrini kwa nkate
Tauza sitokataa
(UWA 192)

Katika mfano huu, Rehema anawaeleza wanawake wenzake kuwa wakizihitaji nywele, wazikate ishirini kwa mkate mmoja. Tunaelezwa kuwa: ***Mkitaka mzipate, nyee zangu mzikate***. Umaskini na hali ngumu ya maisha ilimfanya Rehema kuamua kuuza nywele zake kwa fedha kidogo ili aweze kupata pato ambalo angetumia kuyakimu mahitaji ya familia yake hasa ya mumewe aliyekuwa anaugua ukoma. Tuanaelezwa kuwa: ***Ishrini kwa nkate, tauza sitokataa***. Tunaendelea kusoma katika UWA ubeti wa 193:

Wanawake
Wamwambie
Khamsini tukatiye
Kwa nkate tutwaziye
Mmoya kutopungua
(UWA 193)

Katika mfano huu, Wanawake walimsihi Rehema wawakatie hamsini kwa mkate kwa kuwa alikuwa ameamua kuziua nywele zake. Tunaelezwa kuwa: **Wanawake, Wamwambie, Khamsini tukatiye**. Rehema akakata nywele zake singa hamsini, akazihesabu na kuwapa. Tunaelezwa kuwa: **Kwa nkate tutwaziye, mmoya kutopungua**. Wakazifunga nazo zikang'aa. Mume huhitaji sifa na heshima kama njia mojawapo ya kumthamini, na iwapo mke atashindwa kutekeleza mambo haya ndoa yake itakuwa hatarini.

Mwanamume na Mwanamke Kuvumiliana katika Ndoa

Mwanamume na mwanamke ambao wamekula kiapo cha kuaminiana na kutia sahihi makubaliano ya ndoa, wanatakiwa kupita kwenye njia ya maisha kwa kuelewana. Makubaliano yanatakiwa kuwa imara sana wakati wowote, uwe wa maafa, maradhi, shida au raha. Katika kazi tulizozichagua, zinadhihirisha umuhimu wa mwanamke kuwa na ujasiri na jinsi ya kukabiliana na shida zinazoweza kutokea. Mfano wa uvumilivu ni ule wa Rehema mkewe Ayubu katika Utendi wa Ayubu. Mwanamke huyu alivumilia maradhi ya Ayubu, shida za familia na akajaribu kwa jitihada zote kumsaidia Ayubu. Ayubu alivumilia kuwa na maradhi, alivumilia ufukara, na mkewe Rehema aliamua pia kuwa mke mvumilivu. Uhusiano wa mume na mke umeonyeshwa kuwa wa kuvumiliana mno kama inavyoelezwa katika ubeti ufuatao:

Ayubu akasumbuka
kwa ndwee yalomshika
Rehema kusikituka
siku zote akilia
(UWA ubeti 126)

Katika ubeti huu tunasoma kwamba, Ayubu anapougua ugonjwa wa ukoma, Rehema mkewe ndiye aliyekuwa karibu naye na hata alikuwa na huzuni alipogundua kuwa anaugua. Tunasoma kuwa: **Ayubu akasumbuka, kwa ndwee yalomshika**. Jamii yake na majirani walimtenga lakini yeye hakuwa tayari kuungana nao, alijizatiti kumtafutia Ayubu chakula na kumfariji kwa mateso aliyokuwa nayo. Rehema alikuwa imara wakati huu wa shida na aliamua kuwa msaidizi wa kweli kwa mumewe Ayubu. Hoja hiyo inadhihirika katika ubeti ufuatao:

Rehema asikasiri
Akingia kulla dari
Kwambia ni tayari
Taka kuwatumikia
(UWA ubeti 128)

Kwa mujibu wa maelezo haya, umaskini unapoendelea kukita mizizi katika familia ya Ayubu na kusababisha ukosefu wa chakula, mkewe Rehema, alikuwa tayari kufanya lolote ili kuipatia familia yake lishe. Anazungukazunguka kwa nyumba za wenyewe akitafuta kazi hata ya kutupa taka ili apewe chakula. Tunasoma kuwa: **akingia kulla dari, kwambia ni tayari, taka kuwatumikia**. Halikadhalika, hata anapofukuzwa na majirani anapoingia nyumbani mwao, anatoka na kwenda zake isipokuwa anaendelea kuwa na huzuni na kilio kama tunavyosoma katika ubeti ufuatao:

Kulla nyumba angaiyo
Humfukuza kwa mbiyo
Kamba khabati tunayo
Yako tumeisikia
(UWA ubeti 151)

Kutokana na maelezo haya, ni dhahiri kwamba kila nyumba aliyoingia akafukuzwa mbiyo na kuambiwa tumekwishasikia habari yote ikuhusuyo wewe. Tunaelezwa kuwa: **Kulla nyumba angaiyo, Humfukuza kwa mbiyo**. Kutokana na usemi huu, inabainika kuwa Rehema hakukata tamaa bali aliendelea kumshughulikia mumewe kwa moyo wake wote. Tunaoneshwa hali yake ya kusononeka jinsi inavyojitokeza katika mfano ufuatao:

Karudi kisikitika
Matozi humdondoka
Katika ndia kifika
Awene ntu akiya
(UWA ubeti 155)

Kutokana na ubeti huu, katika harakati za kumshughulikia mumewe, Rehema alijizatiti sana ili kuhakikisha kwamba mume wake alipata mahitaji yake ya kila siku hasa chakula. Katika ubeti huu tunaelezwa kwamba, Rehema alipokuwa anarudi machozi yalikuwa yanamdondoka. Tunaelezwa kwamba: **Karudi kisikitika, Matozi humdondoka**. Yaani, ukosefu wa kazi pia ni ukosefu wa pato lake na kwa hivyo Ayubu angekosa chakula chake cha siku. Rehema alifika kiwango cha kuomba hata mabaki ya chakula yanayoanguka chini kama inavyobainika katika ubeti ufuatao:

Wala hamna masahaka
Kikitunda kichanguka
Kwani kitakula paka
Enyi hakitowafaa
(UWA ubeti 132)

Katika ubeti huu tunasoma kuwa, licha ya Rehema kutembeatembea na kuomba chakula kutoka kwa majirani, pia anatembea kutoka nyumba moja hadi nyingine na wazo la kuomba kazi. Wazo lake kuu la kuomba chakula na kazi lilikuwa ni kupata chakula cha kumlisha mumewe. Hata alikuwa tayari kuokota vipande vya mkate ambavyo anadai kuwa ni vya paka. Tunaelezwa kuwa: **kikitunda kichanguka, kwani kitakula paka, enyi hakitowafaa**. Maneno haya yanamaanisha kuwa Rehema alikuwa amefika mwisho wake, na kwa hivyo aliomba chakula kilichoanguka. Wanawake wengi wa leo hawataweza kustahimili shida kama hii, lakini iwapo ndoa itadumu lazima wanawake waipigania kwa nguvu zao zote.

Dini kama Kipengele Muhimu cha Kudumisha Uhusiano katika Ndoa

Sehemu hii inahusu suala la dini katika UWA. Kwa mujibu wa *Utendi wa Ayubu*, suala muhimu ambalo limejitokeza katika dhana ya imani ni kusali au kuombeana katika ndoa. Wanandoa wanahitaji kusali siku zote pamoja ili wajaliwe neema ya kuwaimarisha na kuwadumisha katika maisha yao ya ndoa. Bila neema ya Mungu, shetani huwahangaisha na kuwavuruga wanandoa kila mara. Hivyo waliooana wanahitaji sana kuendeleza maisha ya sala. Kwa mfano, ubeti 328 wa *Utendi wa Ayubu* unawahimiza wanandoa wawe wakimwomba Mungu katika maisha yao ya kila siku kama inavyobainika katika ubeti ufuatao:

Tukala tikahilmili
tukimuomba wadudi
ili kazi ya abadi
wala nisikutukiwa
(UWA Ubeti 328)

Maelezo haya hapo juu, yanadhihirisha wanandoa hawa baada ya kula humwomba Mola. Tunaelezwa kuwa: **tukala tikahilmili tukimuomba Wadudi**. Kwa hivyo, ni desturi ya wanandoa kuomba kila siku ili wasichukiwe na Mungu. Rehema katika kumheshimu Mungu na kuyafuata matakwa yake, anaonesha umahiri, ujasiri, ukakamavu, kujitolea na kuyapinga mawazo ya shetani. Shetani anampa Rehema ahadi nyingi ili awachane na mumewe na kwenda kinyume na maagizo ya Mungu ila rehema anayapinga. Ayubu na Rehema wanashirikiana katika maombi ili Mungu amponye Ayubu na pia, awarejeshee mali na kumpinga shetani. Rehema anakataa kushirikiana na shetani, ilhali alikuwa mwanamke maskini, hakuwa na chakula na wakati huo mumewe ni mgonjwa. Rehema

anayashinda majaribu kutokana na imani thabiti aliyonayo. Kadhalika ubeti 329, unamchora Mola kama mpaji, kwa hivyo wanandoa wanastahili kumtumaini kila uchao kama tunavyosoma katika ubeti ufuatao:

Kikhudumu kwa furaha
na kumuomba siha
Mola mpoaza jaraha
umpe ake afia
(UWA Ubeti 329)

Katika ubeti huu, tunaenezwa kwamba, daima Rehema alimwomba Mungu ampe mumewe afya njema na kumponya majeraha aliyokuwa nayo. Rehema anadhihirisha kwamba maombi kwa Mola ni muhimu. Rehema na Ayubu wanadhihirisha kuwa, ni Mungu anayetoa vyote, iwe ni afya, vyakula, mali, watoto au chochote kile anachohitaji binadamu. Tunaenezwa kuwa: **na kumuomba siha, Mola mpoaza jaraha.** Mola hupoza jeraha na tatizo lolote hutatuliwa kwa uwezo wa Mungu. Kwa hivyo, wanandoa wanastahili kuwa na muda wa kuomba pamoja kama jamii ili Mwenyezi Mungu aweze kuwapa wanalolihitaji. Wanandoa huhangaika kwa mateso kutokana na kutengana katika ndoa au hata kutalakiana ilhali kupitia kwa maombi Mungu hutatua matatizo na changamoto katika ndoa. Katika *Utendi wa Ayubu*, Rehema alipendana na Ayubu kwa dhati kama inavyodhihirika katika ubeti ufuatao:

Imi ndiyo kuti angu
ya kula na mume wangu
tuyaaliwe na Mungu
haya kutusikilia
(UWA ubeti 133)

Katika mfano huu, mafunzo aliyoyapata Rehema kuhusu dini yalimsaidia kwa kuwa Rehema anadhihirisha upendo wa kweli. Anamwamini Mungu kuwa atamjalilia mema na kuyasikia maombi yake. Rehema anajikaza kumtafutia Ayubu chakula. Tunaenezwa kuwa: **ya kula na mume wangu, tuyaaliwe na Mungu.** Maelezo haya yalitolewa na Rehema wakati Ayubu alipokuwa anaugua ugonjwa wa ukoma huku akimwamini Mungu atawajalia mema siku moja. Rehema anadhihirisha nafasi ya mwanamke aliyeshika mafunzo ya dini ambapo yuko tayari kuteseka kwa ajili ya mpenzi wake wa dhati. Katika *Utendi wa Ayubu* suala la unyenyekevu linasisitizwa kama agizo la kidini inavyojitokeza katika ubeti ufuatao:

Nikwambiao sadiki
moya siitie dhidi
jalilu Mola khalaqi
mawi amenoondolea
(UWA ubeti 333)

Kutokana na ubeti huu, tunapata maelezo kuwa Mola ana uwezo wa kuondoa maovu. Tunaelezwa kuwa: ***jalilu Mola khalaqi, mawi amenoondolea***. Hivyo basi, wanandoa wanapaswa kukuza na kujenga ushirikiano wao katika ndoa kwa misingi ya kidini ili kukabiliana na maovu na kuwapa ushirikiano mwema katika maisha yao ya ndoa.

Hitimisho

Katika makala haya tumeshughulikia uhusiano wa mwanamke na mwanamume katika ndoa. Tulibainisha uhusiano wa mwanamke na mwanamume katika Utendi wa Ayubu. Hivyo basi tulijadili vigezo mbalimbali vinavyoweza kuujenga uhusiano mwema kati ya mume na mke katika ndoa. Kwa mfano, kufurahiana, kuheshimiana, kufaana na kwamba uhusiano huu mwema humtegemea sana mwanamke. Ikiwa uhusiano wa wanandoa hauwezi kuzingatiwa, basi matarajio ya mahusiano katika ndoa yatakuwa kinyume na jinsi inavyoelezwa katika *Utendi wa Ayubu*. Makala haya yamebainisha wazi kuwa mwanzilishi wa ndoa ni Mungu, na kwamba inawapasa wanandoa wajizoeshe kusali pamoja. Ndoa itafana kutokana na mafunzo ya dini na kubainisha wazi haki za wanandoa katika ndoa. Wanandoa wanafaa kupendana, kunyenyekeana na kuungama makosa kila mara wanapokosa na kuwa tayari kusameheana. Mambo haya yote yanatokana na mafunzo ya dini, na kwamba ndiyo nguzo muhimu katika uthabiti wa ndoa yoyote.

Marejeleo

- Al-Amin, A. (1936). *Ndowa na Talaka katika Sharia ya Ki-Islamu*. Mombasa: H.O Adam and Sons Publishers.
- Al Farsy, A (1942). *Ndoa-Talaka na Maamrishi yake*. Zanzibar: Mulla Karimjee Mulla Mohamedbhai and Sons.
- Allen, J. W. T. (mha.) (1972). *Sanaa ya Utungo: Utendi wa Ayubu*. Nairobi: Heinemann Education Books (E.A) LTD.
- Burleson, B.R. and Denten W.H. (1997) "The Relationship between Communication Skill and Marital Satisfaction: Some Moderating Effects." *Journal of Marriage and Family Vol. 59 No.4*
- Gideons International. (2010). *Biblia Takatifu*. India.
- Mbiti, J.S. (1991). *Introduction to African Religion*. Nairobi: East Africa Publishers.
- Werner, A. (1971). *Utendi wa Ayubu*. Bulletin of the school of Oriental Studies.